

mekbe készült példája az olasz quattrocento dekoratív művészetének. Néhány empire-stílusú síremlék díszíti még a templomot. Egyéb nevezetes kincse nincsen.

A fővezetes barokk templomok közül legművészebb az egyetemi templom. A pálos barátok kezdték meg építését 1725-ben. Régebben olasz vagy osztrák építészek művészek hitték ezt a templomot. Az újabb kutatók (Rék Eleméri) valószínűvé tették, hogy helybeli művész a tervezője: a pesti Mayerhoffer András, aki 1690—1771 között élt. Ennek a templomnak belül is igen szép a dísz. Faragások főoltára Budapest legszebb oltára. Általában sok a faragás, mégpedig a faragás a templom belsejének díszítésében. A faragványokat maguk a pálos barátok készítették, akik mesterei voltak ennek a művészetnek s remekbe készítették a templom faragású szószékét is. Másik dísz az az egyhájos templomnak Johann Bergl freskósorozata, az osztrák festőnek főműve.

Az egyetemi templomnak testvére, ha szerényebb megisméltetésben is, a budai Szent Anna-templom. Szép és nemes barokk-építmény. Belseje szerint is a főváros leggazdagabb díszű templomai közé tartozik. A faragó mesterek itt sem voltak tétlenek. Még a híveket magukba fogadó padok is faragással díszesek, s remekbe készült alkotása ennek a művészetnek a templom szószéke, — mint Schoen Arnold, a Beblo tudós monogramfos kőműves — Beblo Károly szobrászműve. A templom többi szobrát is valószínűleg ez a sokat foglalkoztatott kitűnő mester készítette. Sok egykorú festmény díszíti a templom falát, jobbra a cseh-német Wagenschön munkái. Az egyik oltárképet azonban, amely a templom védőszentjét, Szent Annát ábrázolja, a skót származású Falconer György festette, aki idegenből került ugyan hozzánk, de Budán fészket rakott és egész festői dinasztia megalapítója lett, amely több nemzedéken fontos szerepet játszott a budai festő-céhben.

Azoknál a templomoknál, amelyekbe eddig betekinttünk, a templomok, belső berendezésük is jóval szerényebb a krisztinavárosi templom. Mint Budának nem egy azonkorbeli művészeti emléke — például a várbeli Szent háromság-szobor — ez a templom is az 1691—1692-ik év pestis-járványának köszönheti eredetét. Alig öt éve volt, hogy Buda újra magyar kézre került. A török gazdálkodás és az ostrom pusztításai még nem voltak elta karítva. A városban a fölmentő had nemzetközi népségének alja garázdálkodott. Pénz, szék, mocsok éktelenítette el az utcákat, sem egészséges ivóvíz, sem csatornázás nem volt. A pestis nyílt kapukra talált és szörnyű emberirtást végzett. Egykorú névű olasz származású kéményseprőt és családját megkímélt a ragadós betegség, s Franczin hálából igénytelen kis kápolnát építtetett a Csodatevő Szent Szűz tiszteletére. Egy piemonti kis falu templomának kegyképéről, a Vérehulló Mária képéről, másolatot festetett a kis kápolna oltárát azzal díszítette föl. A kápolna az idők folytán elpusztult, de nem úgy a kegyképe. Az máig is féltett kincs az új templomnak, mely az egykori Franczin-kápolna helyén épült a tizenharmadik század utolsó évtizedében. Budavárának 1849-iki ostroma közben az épület nagyon megrongálódott. A helyreállítás munkáját a kitűnő Hild József vezette. A templomnak mai alakját Czizler Győző adta, aki 1883-ban másodszer is megrestaurálta.

Ennek a templomnak egyik érdekessége festői, de főként szobrászati díszítések magyar történeti vonatkozása. Mindjárt a homlokzat két fülkáját magyar szentek díszítik: Szent István és Szent Imre herceg Gyufaragó alakjai, a székesfehérvári Szász kőbuda szobrász művei. Nepomuki Szent János oltárán áll a magyar szobrászművészet egyik útmutató mesterének, Dunaiszky Lőrincnek két fából faragott szobra. Az egyik Szent Adalbert érseket, a pogány magyarok apostolát ábrázolja, a másik Szent Gellért csanádi püspököt, tanítványával, Imre herceggel.

Nepomuki Szent János oltárával szemközti van a bünbánó Magdolna oltára. Azt is Dunaiszky Lőrinc két szobra díszíti. Az egyik Szent Borbálát, a másik alexandriai Szent Katalint ábrázolja s mind a kettő, de különösen Szent Katalin szobra a kor művészetben irányszabó, a klasszicizáló empire-stílusban fogantatott nemes alkotás. Dunaiszky keze műve még a templomban Szent Terézia és Szent Krisztina szobra is a Szent Annának szentelt oltáron.

A főoltár dísz az a kegykép, melynek másolatát Franczin mester hozta haza Olaszországból. Ennek a festménynek olyan csodátevő híre volt itthon, hogy mindenfelől másolatokat készíttettek róla. Egy ilyen másolat a már említett Falconer György festette meg a budakeszi templom főoltára számára. A kegyképről sokáig „vérkápolna”-nak nevezték a templomot.

Egyidőben forrunk kedvelt eskető-temploma volt az egykori „vérkápolna”. A templom külső falába beeresztett márványtábla fölírta szerint 1836. február 4-én este ott esküdött hűséget Seilern Crucentia grófnőnek Széchenyi István. Példáját sok más fiatal főúrunk követte.

„FIGYELŐ”
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
BUDAPEST
Telefon : 971—46.

Lap : UJSÁG (BUDAPEST)

Megj. ent : 1933. ápr. 2

BUDAPEST 16 templomainak kincsei

Milyen értékeket rejtenek belsejükben a főváros templomai

A főváros, mint az „Ujság” is megírta, a Kegyurasága alá tartozó templomok közül többnek a tatarozását határozta el. A rendezés és kicsinosítás, részben az új építés munkája már meg is kezdődött. Nem érdektelen ebből az alkalomból körülnézni, hogy micsoda kincseket is őriznek a főváros templomai.

A legnagyobb apparátussal a budai Nagyboldogasszony, népszerűbb nevén: a Mátyás-templom körül indult meg a restaurálás munkája. A fővárosnak ez a legrégebbi lábon álló temploma. Még IV. Béla királyunk kezdte meg építését. A török megszállás csak az az egy várbeli templomot kímélte meg.

A templom belsejét ez a kívül zajló munka nem érinti. Odabenn maradt minden a régi. Csak néhány éve, hogy Lotz Károlyné és Székely Bertalannak a nedvességtől megrongálódott freskóképeit restauráltatta a főváros. A templom belsejének művészeti tekintetben ezek a freskók a legértékesebb kincsei, továbbá Zichy Mihály Szent Imréről festett szárnyas-oltárképe. Másik művészeti kincs a Szent Szűznek egy gyermekét tartó XVI-ik századi márványszobra. A legenda érdekese a Szent Szűznek az övét át szobornak a multját. II. Ulászló faragtatta volna hálából azért, hogy 1514-ben szerencsésen megmenekült egy neki szánt orgyilkos golyó elől. A törökök bevonultak Buda várába, a templom kincseit elhurcolták, nagy sebtiben elszállították Pozsonyba. A Szent Szűz szobra sokkal súlyosabb volt, semhogy könnyen elmozdíthatták volna. Azért a helyén hagyták, de befalazták egy fülkébe.

Nagyboldogasszony templomát a törökök azután mecsetté alakították át, s Szűz Mária szobra sőtét fülkéjében észrevétlenül és zavartalanul érte meg a török uralom végét. Az ostrom folyamán történt, hogy egy robbanás következtében bedőlt a fülke fala. A

Szent Szűz szobra láthatóvá lett s a Várba bevonult keresztények, mint csodatétel előtt borultak le előtte.

Nagy mennyiségű és óriási értékű egyházi kincs volt a templomnak, de ránk a sok értékes tárgynak már csak a lajstroma maradt. Pozsonyból ugyan idő multával visszakerültek a kincsek, de nem eredeti helyükre, a várbeli Nagyboldogasszony templomába, hanem az akkori Invalidusok házához (a mai Központi Városháza) kistornyos kápolnájába. Ott őrizték őket II. József idejéig. Akkor doborták és elkötvetették a drága homlit. Jobbára bécsi kereskedők vásárolták össze a kincset potom pénzért. A véletlen műve volt, hogy két régi kegy mégis visszakerült a templomba. Az egykori kincset ott ma ez a sovány maradvány képviseli.

A főváros restauráló keze a belvárosi templomot is gondozásába vette. Ezt a templomot szintén Nagyboldogasszonyról nevezték el eredete visszanyulik az Árpádok korába. Abból a korból ma már csak a szentélye van meg, a csucsives apszis. Az egykori templomhajók helyére a barokk-kor új hajókat épített. Már javában bontogatták a templomhoz ragasztott, árubódosort, s a bontás meglepő felfedezést tárt az ellenőrző tudósok elé. A barokk templomrészt alatti meglelték az árpádok hajók maradványait. Még ezek után kérésnek s az ásd reménytelleg most sok érdekességet is majd napfényre.

A templom belsejének két olasz renaissance stílusú faragott márvány szentségház a legértékesebb műemléke. Az egyik Nagyrév Endrének, a templom plébánosának megrendelésére készült, a másikat Pest város polgársága állíttatta. Mind a kétő re-

Legszebb
legolcsóbb

CSILLAROK ES VILÁGÍTÁS RT Erzsébet-körút 41

falikarok, állólámpák, bronzfigurák, író-és dohányszóképzetek, selemernyők